

Avdelningen för kommunikation och forskning
Jimmy Dominius

Slut med vilda västern

Bättre hushållning med skattepengarna. Större möjlighet för fler företag att delta i offentliga upphandlingar. Mindre risk för korruption. Det är några av de positiva effekter vi kan förvänta oss av förra årets skärpning av lagarna som styr den offentliga upphandlingen. (Det skriver Konkurrensverkets generaldirektör Dan Sjöblom i denna artikel).

För ett år sedan, den 15 juli 2010, fick Sverige en skärpt lag som reglerar offentlig upphandling. Jag kan nu konstatera att lagen bidrar till att få bättre upphandlingar och att fler följer reglerna. Men även om de flesta väljer att följa reglerna gäller detta inte för alla. De två första ärendena med kraven på böter, upphandlingsskadeavgift, väntar nu på beslut i domstol.

Bättre offentliga affärer

Vi möter tecken på att enbart hotet att en kommun eller en statlig myndighet kan drabbas av böter stärker de professionella upphandlarnas ställning. Politiskt ansvariga har genom det nya regelverket svårare att välja att inte följa reglerna. Den upphandlande myndighet som tidigare gjorde en direktupphandling utan att konkurrensutsätta den på ett korrekt sätt riskerade på sin höjd få en reprimand. Idag, med den skärpta lagen, kan detta beteende resultera i böter på upp till 10 miljoner kronor. Till detta kommer obehaget av att behöva svara för att ha åsamkat den egna myndigheten en sådan onödig utgift.

I samband med lagskärpningen har Konkurrensverket fokuserat mer på att hitta otillåtna direktupphandlingar. Varje vecka hittar vi en handfull nya misstänkta ärenden, och då är sannolikt mörkertalet mycket stort.

Två första fallen till domstol

Från Konkurrensverkets ligger det högt i prioritet att beivra överträdelser och vi satsar särskilt på mer allvarliga eller principiellt viktiga frågor.

I två fall har vi redan gått till domstol med ansökan om att det ska dömas ut böter. Det är dels ett statligt bolag, Akademiska hus, och dels en statlig myndighet, Migrationsverket. I båda fallen handlar det om otillåten upphandling av byggtreprenader. Fler ärenden på både statlig och kommunal nivå förbereds för att tas till domstol.

För varje ny offentlig upphandling som konkurrensutsätts och annonseras enligt reglerna ökar möjligheterna att det blir den bästa tänkbara affären som görs. När fler leverantörer vill, och kan, vara med och lägga bud, och man kan jämföra kvalitet och pris, ökar möjligheterna att det blir en bra affär.

Mindre risk för mutor

Samtidigt leder öppenheten till betydligt minskad risk för korrupcion och mutor. Det finns tyvärr alltför många exempel på att det förekommit mutor i samband med otillåten direktupphandling.

När offentliga upphandlingar annonseras ökar också möjligheten för fler företag att få vara med och tävla om kontrakt. Med fler företag som lägger anbud ökar möjligheten för konkurrens, nytänkande och effektivare processer.

Varje år köper landets kommuner, landsting och staten varor och tjänster för över 500 miljarder kronor. Det motsvarar drygt 16 procent av BNP. Pengarna går till att köpa varor och tjänster som berikar vår välfärd. Det kan vara hemtjänst, skolbyggnader, polisbilar, vägar, konsulttjänster och mycket annat.

Vi tvekar inte

Om offentlig upphandling tidigare i vissa fall kan ha upplevts som laglöst land och vilda västern så innebär lagskärpningen att fler kommer att följa reglerna i fortsättningen. Det är bra. Från Konkurrensverket kommer vi att prioritera arbetet med att få stopp på otillåtna direktupphandlingar i staten och kommunerna.

Jag vill uppmana alla ledande kommunala företrädare, ledare i statliga myndigheter och andra organ att följa upphandlingsreglerna och att se över sina organisationer så att lagöverträdelser inte förekommer. Se till att slippa vara ansvarig för onödiga utgifter för upphandlingsskadeavgifter!

Dan Sjöblom
generaldirektör Konkurrensverket